

6

CHOVÁNÍ FIREM A TRŽNÍ STRUKTURA

Cíl firmy: maximalizace zisku

- $\text{Max } \pi = \text{Max } (TR - TC) = \text{Max } (P \times Q - c \times Q)$

$$\text{MR} = \text{MC}$$

- **Mezní příjem** = přírůstek celkového příjmu dosažený prodáním další jednotky produkce (MR)
- **Mezní náklady** = přírůstek celkových nákladů spojený s vyprodukováním další jednotky produkce (MC)

Příklad – maximalizace zisku

množství	Cena	celkový příjem	mezní příjem	celkové náklady	mezní náklady	zisk	změna zisku
		0	-	5	-		
1	10	10	10	9	4	1	6
		20	10	15	6		
3	10	30	10	23	8	7	2
4	10	40	10	33	10	7	0
5	10	50	10	45	12	5	-2

1. Dokonalá konkurence

Dokonalá konkurence

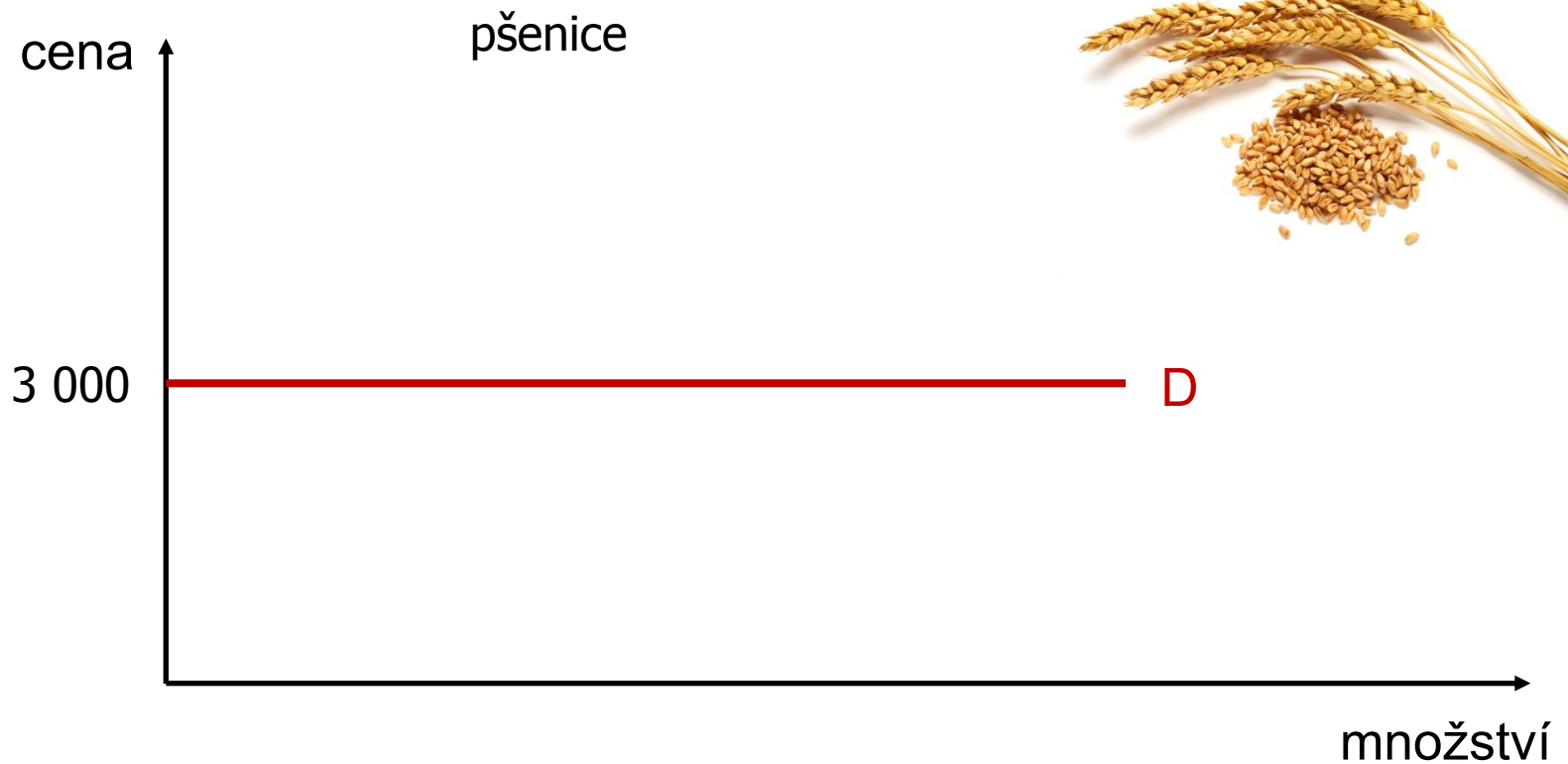
- Na trhu **mnoho prodávajících a mnoho kupujících**
  - zanedbatelný dopad na tržní cenu
  - = cena je pro prodávající i kupující daná
- Produkce je **identická**
- Volný vstup do a výstup z odvětví (žádné bariéry vstupu)

DOKO - příklad

- Dodavatel pšenice – podíl 1/1000 trhu
- Pšenice obchodována na plodinové burze = 1 trh
- Za jakou cenu prodávat, když na trhu obchodována tuna za 3000 Kč?
  - 3001 Kč X
  - 2999 Kč X
  - 3000 Kč

Individuální poptávka v DOKO

Příčiny nedokonalosti trhů

- **Nedokonalá informovanost** prodávajících a kupujících (rozptýlené trhy)
- Náklady na **změnu dodavatele** (manuály, sítě)
- **Nehomogenní** produkt (není rohlík jako rohlík)
- **Malý počet** prodávajících

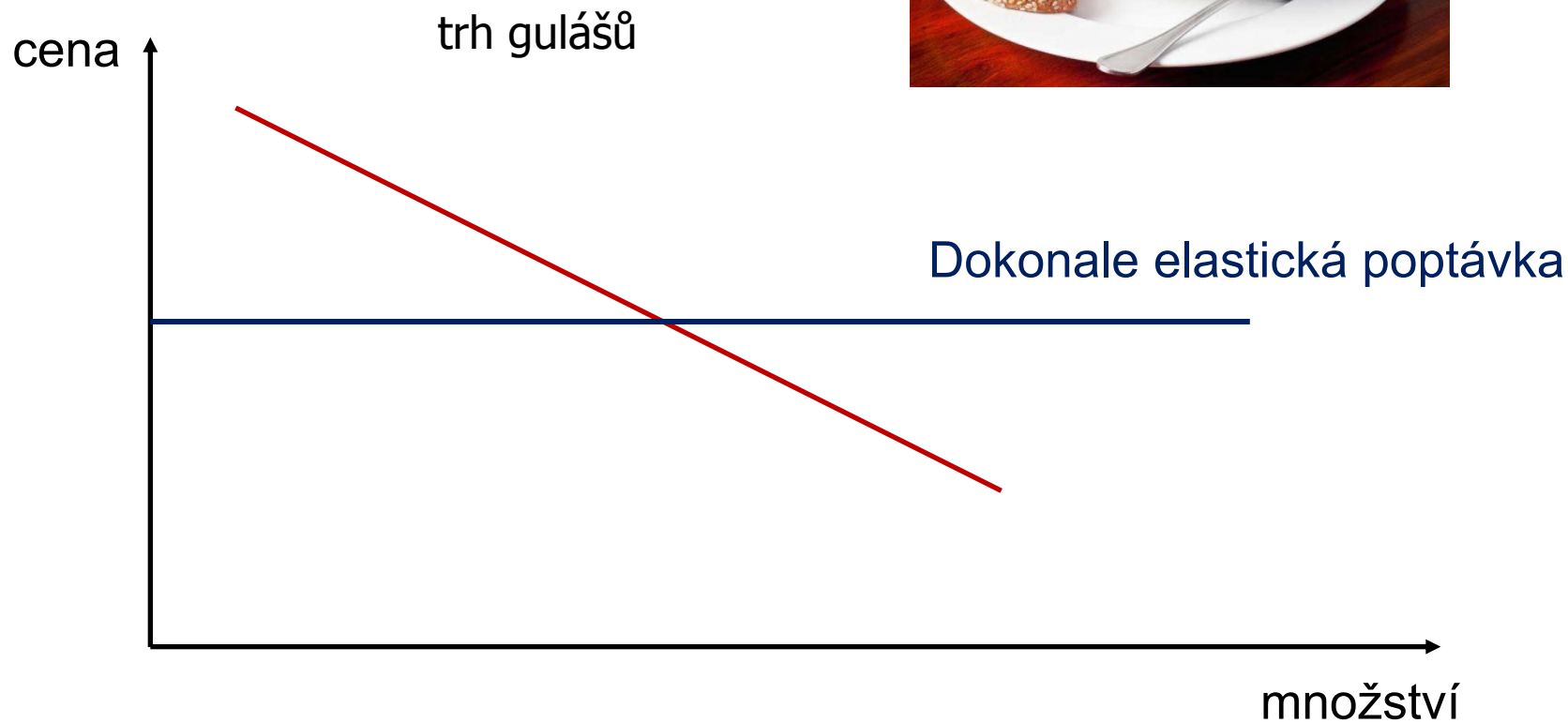

NEDOKO – příklad

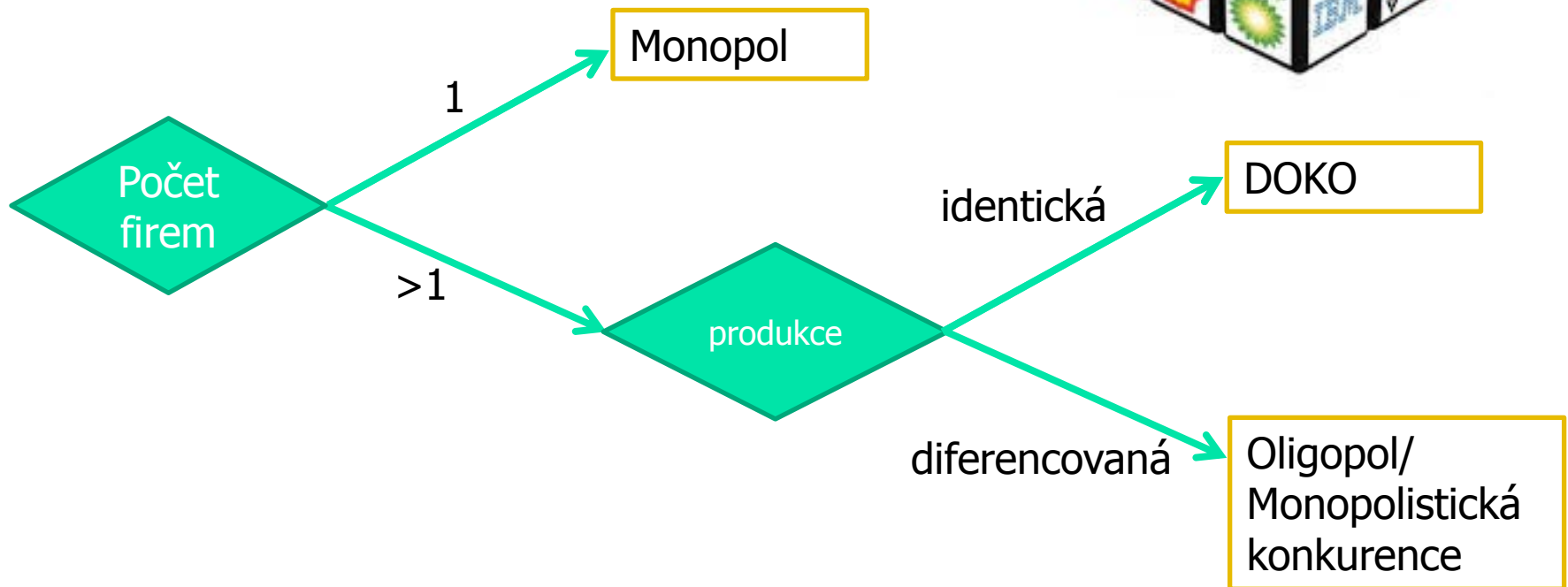

- Prodejce guláše v restauraci (1 z desítek restaurací ve městě)
- Za 35 Kč prodá 30 gulášů
  - Když cena 40 Kč – ztratí pár zákazníků, ale ne všechny
  - = Hospodský má manévrovací prostor pro tvorbu ceny
- Poptávka není dokonale elastická

Individuální poptávka v NEDOKO

Tržní struktura

Monopol

- Cecil Rhodes
- 70. léta 19. století
- Jižní Afrika

A DIAMOND IS FOREVER

- Kartel -> De Beers
- *1947, Frances Geretyová:
„A Diamond Is Forever“...A za čtyři roky už mělo zásnubní prsten s briliantem osm z deseti nevěst, což se od té doby zásadně nezměnilo.*

2. Monopol (*monos – polein*)

- **Jediný prodejce** na trhu
- Jeho produkce **nemá blízké substituty** na trhu
  - cenový tvůrce (cena je vyšší než v DOKO)
- Existují **bariéry vstupu** do odvětví
  - vlastnictví přírodního zdroje (zřídka)
  - státem udělená licence
  - firma má nižší výrobní náklady
- Produkuje **menší množství** než by bylo společensky žádoucí (= ztráty mrtvé váhy)

Bariéry vstupu

- Felix je v Kocourkově **jediný učitel** angličtiny. O jeho hodiny je velký zájem, může si účtovat i **750 Kč za hodinu**. Vidina vysokého zisku ovšem **přiláká další lektory**, kteří by byli ochotni učit jen za **600 Kč**. Za normálních okolností tak každý ziskový trh brzy přiláká konkurenci, která stlačí ceny dolů. Pro Felixe je ovšem taková situace nevýhodná, rád by jí zabránil. Proč má učit jen za 600 Kč, když před příchodem konkurence dostával za hodinu o 150 Kč více? Napadne ho proto, že by mohl **konkurenci omezit a znovu získat monopol zcela legální cestou**: požádá svého kamaráda na úřadě, aby byla k otevření jazykové školy nutná zvláštní **licence**. Podmínkou získání takové licence je, aby žadatel učil v Kocourkově angličtinu alespoň pět let, pobýval nejméně půl roku na Maltě a zaplatí licenční poplatek 21 147 Kč. Takové absurdní podmínky ovšem ze všech žadatelů splňuje pouze Felix. S pomocí kamaráda na kocourkovském úřadě se mu podařilo vytvořit bariéry trhu, díky kterým si udrží svůj monopol.

Státní řešení monopolů

- Zavedení **konkurence** do monopolních odvětví
- **Regulace** chování monopolů
- Převedení soukromých monopolů na **státní podniky**
- **Žádný zásah**

Padne nejstarší monopol na sůl na světě. Čína ho měla neuvěřitelných 2600 let

- *Je to pravděpodobně nejstarší monopol na světě. Mají ho dodnes na sůl čínské vlády a platí již od 7. století před Kristem. Jeho původ byl ve Čchci. Nyní trh s touto surovinou a pochutinou ovládá **Čínská národní solná společnost**. Jako jediná firma v zemi má právo vyrábět a prodávat sůl. Její **obchodní marže přitom dosahuje 300 až 400 procent**. Ale podle nového záměru vlády se i tento trh bude **od roku 2016 liberalizovat**. I když se **tímto krokem sůl zlevní**, ne všichni obyvatelé nejlidnatější země světa jsou koncem monopolu nadšeni.*
- Zdroj: Daniel Baret, Reflex (27. 11. 2014, kráceno).

Regulace

- Regulace cen monopolu = stanovení maximální ceny státem (co nejblíže DOKO)
- **Problém:** Jak pozná stát náklady monopolu?

Antidumpingová politika

- **Dumping** = výrobce prodá za cenu nižší, než jsou jeho náklady
- Kořistnický dumping (predatoring)
- Běžný argument protekcionistů
  - Vyspělé země

Oceláři v EU chtějí cla na čínský dumping ocelových potrubí

FinancniNoviny.cz 23.9.2010

Brusel 23. září (ČTK) - Německá ocelárna Salzgitter a španělský Tubacex předložily Evropské komisi stížnost na dumpingový dovoz ocelových potrubí z Číny, který je připravuje o ziskové marže. Podniky vyzvaly komisi, aby na tento import kvůli cenové válce uvalila nové tarify.

Cenová diskriminace

= prodej určitého produktu různým
zákazníkům za různé ceny

Podmínky:

- Trh musí být NEDOKO
- Na trhu musí být odlišitelné skupiny
zákazníků
- Firmy musí být schopny účtovat dvojí
ceny

Cenová diskriminace

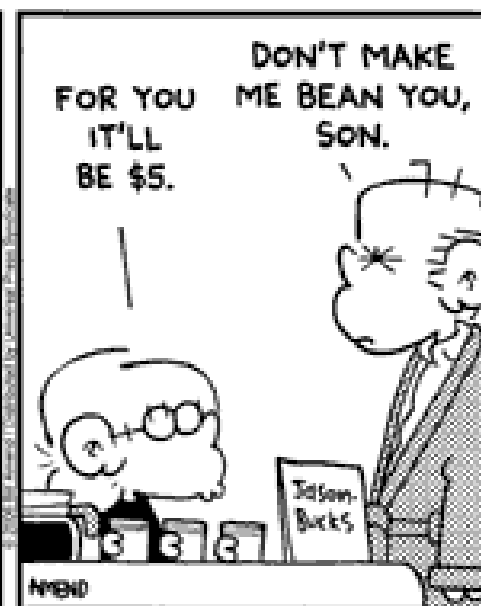
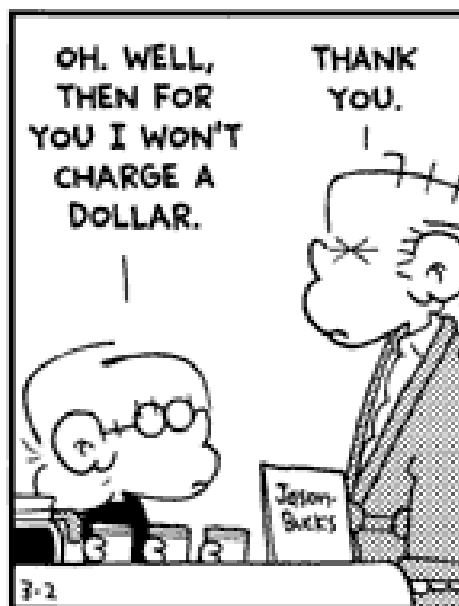
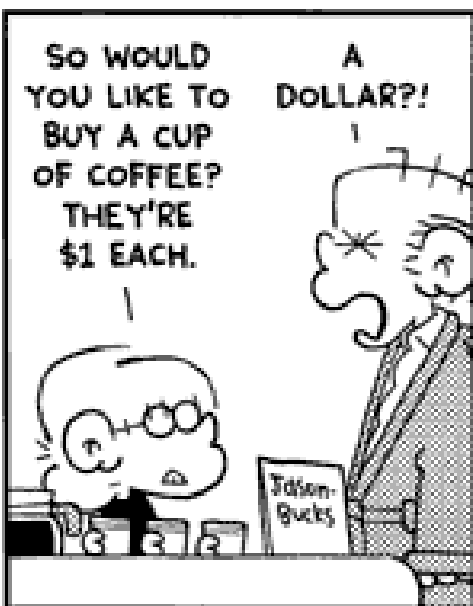

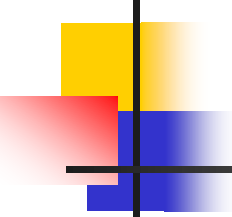
- Slevové kupony
- Slevy pro důchodce/studenty
- Crippleware
- Generika
- Kurzovné pro muže

Grilled Chicken – 250 CZK

Grilované kuře – sto patnáct korun

Cenová diskriminace

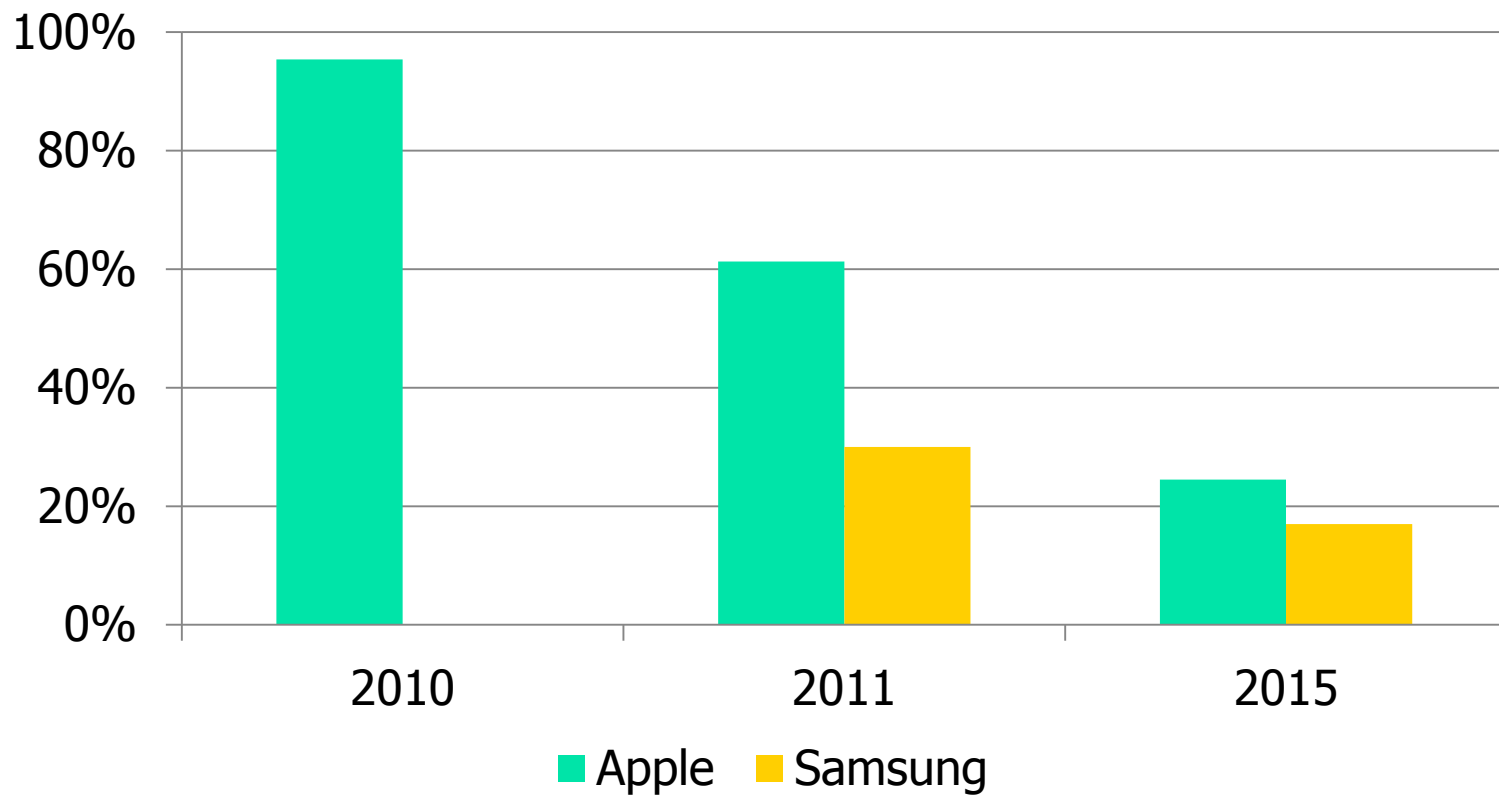

Jak časté jsou problémy s monopoly?

- Monopol je běžný
- Většina firem má nějakou kontrolu nad cenou své produkce (je diferencovaná)
- Firem se značnou monopolní silou je málo
- Velmi málo produktů je jedinečných

Nic netrvá věčně

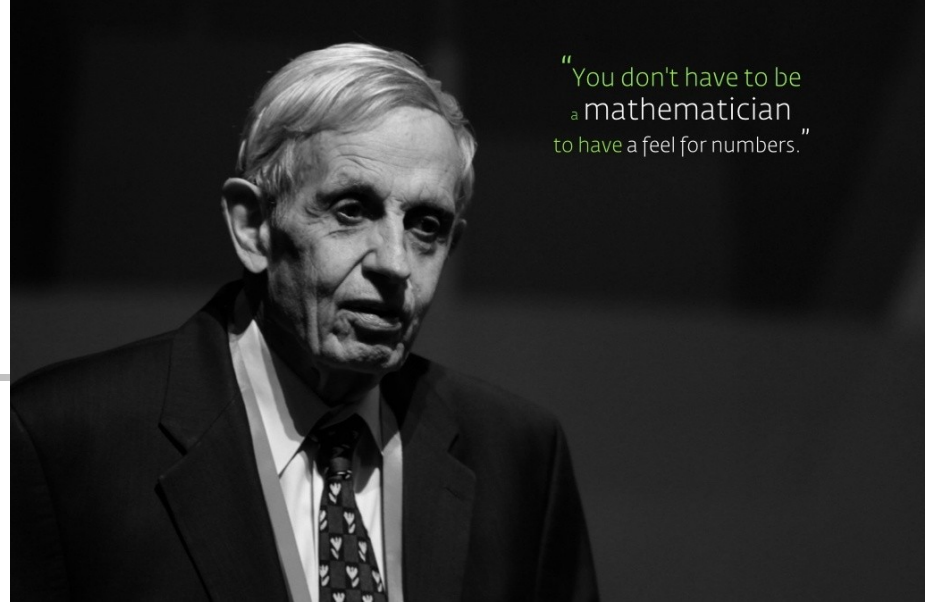
3. Oligopol

- Několik prodávajících
  - možnost spolupráce X vlastní zájmy firmy
  - kartel
- Produkce identická nebo podobná
- **Duopol** = oligopol se 2 firmami
- Cena je vyšší než by byla v DOKO, ale nižší než u monopolu
- Produkce je menší než by byla v DOKO, ale větší než u monopolu

Teorie her

"You don't have to be
a mathematician
to have a feel for numbers."

- Jak se lidé chovají ve strategických situacích (při rozhodování musí uvažovat rozhodnutí jiného subjektu)
- **Oligopolní trh** je malý = nutnost zohlednit chování ostatních = zisk firmy závisí nejen na tom, kolik sama vyprodukuje, ale i na tom, kolik ostatní firmy

Vězňovo dilema

Odsouzení k ... rokům vězení		Petr	
		Přizná se	Nepřizná se
Kateřina	Přizná se	8;8	0;20
	Nepřizná se	20;0	1;1

Vězňovo dilema

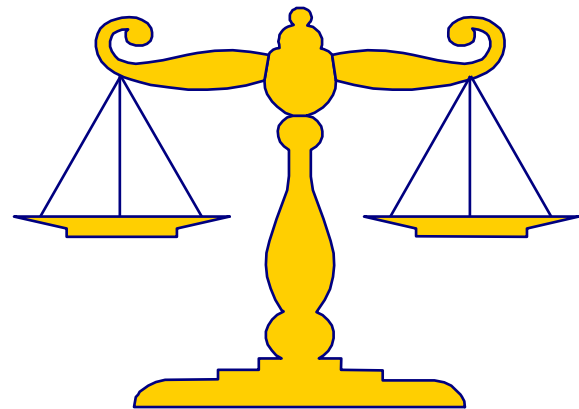
Odsouzení k ... rokům vězení		Petr	
		Přizná se	Nepřizná se
Kateřina	Přizná se	8;8	0;20
	Nepřizná se	20;0	1;1

Odsouzení k ... rokům vězení		Petr	
		Přizná se	Nepřizná se
Kateřina	Přizná se	8;8	0;20
	Nepřizná se	20;0	1;1

Antikartelové zákonodárství

- Zabránit spojení firem
- Rozdělit firmy
- Bránit firmám v nekonkurenčních aktivitách

Student Agency zaplatí pět milionů. Zneužila svůj mon

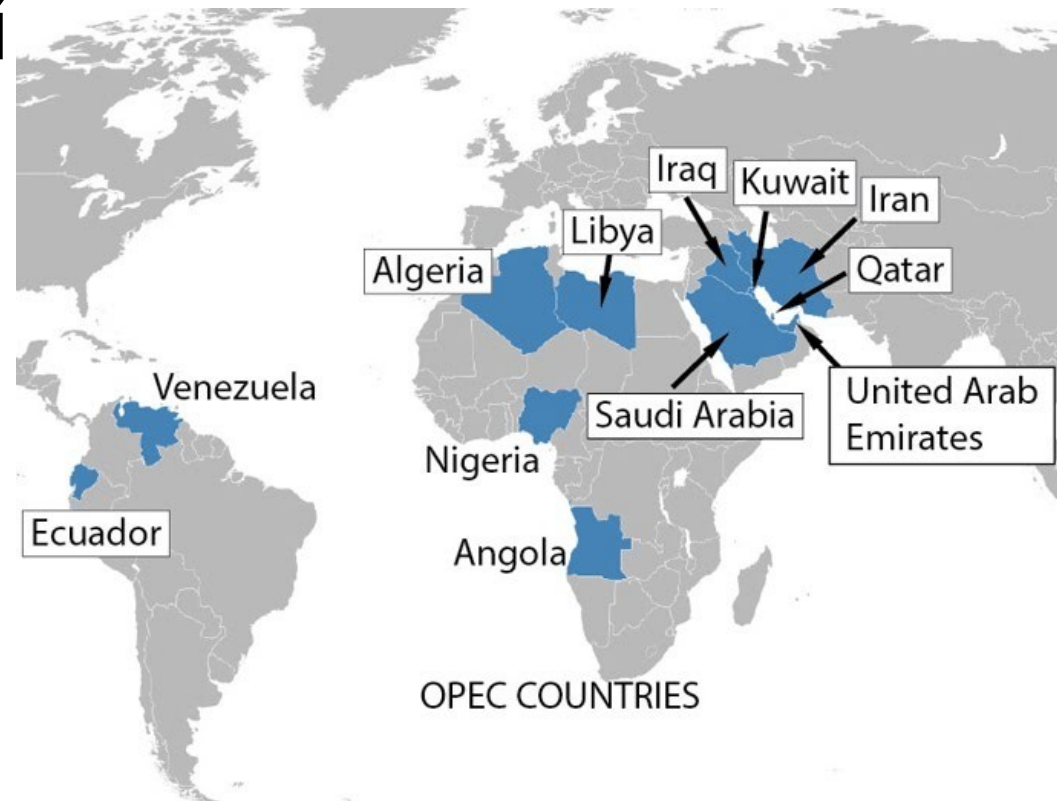
Autobusový dopravce Student Agency zneužil svého dominantního postavení na autobusové lince Praha-Brno, a musí tak zaplatit **pokutu 5,154 milionu korun**. Krajský soud v Brně tak svým rozsudkem potvrdil rozhodnutí antimonopolního úřadu z roku 2011. **Vymezení posuzovaného trhu bylo pro případ klíčovou otázkou.** Rozhodnutí ÚOHS stálo na tvrzení, že v době deliktu existoval na lince samostatný trh autobusové dopravy a vlaková doprava tvořila trh odlišný. Úřad zdůrazňoval, že nepokutoval Student Agency za nízké ceny, nýbrž za jejich cílené použití k vytlačení jiného soutěžitele z trhu.

Zdroj: iDnes (25. 9. 2014, kráceno).

Protikartelové zákonodárství

- Udržování maloobchodních cen
- Cenové predátorství
- Vázané obchody

4. Monopolistická konkurence

- **Mnoho firem** na trhu
- Produkce je **diferencovaná**
- Volný vstup a výstup z odvětví
= Něco z monopolu + něco z DOKO

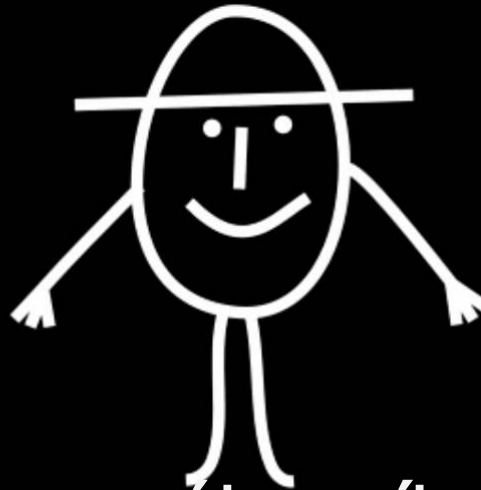
Příklady:

CD, filmy, nábytek ...

= významná role reklamy

REKLAMA

- **Manipulace?**
- **Omezuje** zvýrazňováním rozdílů
X konkurenci mezi produkcí?
- **Zdroj informací** pro zákazníka
- **Podporuje konkurenci** nabízením větší množství variant produktu a cen
- **Známka kvality**

Příště: Makroekonomie

